

โปรแกรมการศึกษาแบบกลุ่มในการพัฒนาจริยธรรมเพื่อลดความก้าวร้าว
โดยให้ตระหนักถึงความยุติธรรมและความอาหารที่มีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1: กรณีศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด นนทบุรี

เป้าหมาย: ช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและโรงเรียนโดยคำนึงถึง
ความสัมพันธ์และการได้แบ่งปันกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยให้นักเรียนตระหนักว่าครอบครัว
และโรงเรียนนั้นมีคุณค่าเนื่องจากไมตรีที่ได้จากกันและกัน รวมทั้งทำให้นักเรียนเข้าใจถึงการ
อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนหรือสังคมใหญ่ว่าเป็นเสมือนสมาชิกได้เข้าร่วม
สัญญาทางสังคมซึ่งต้องเคารพต่อบรรทัดฐานและอุดมการณ์ของชุมชนที่อยู่

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่การอยู่
ร่วมกัน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความยุติธรรมและความอาหารที่สมาชิกในสังคมมีต่อกัน
3. เพื่อให้นักเรียนคำนึงถึงความสำคัญของความยุติธรรมและความอาหารในการอยู่
ร่วมกันกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพื่อน ครอบครัว อาจารย์ และคนอื่น ๆ ในสังคม
4. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงสิทธิและบทบาทของตัวเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่จะ
เสริมสร้างความยุติธรรมและความอาหารในสังคมให้มากยิ่งขึ้น

จำนวนนักเรียน	:	10 คนต่อหนึ่งกลุ่ม มีจำนวน 2 กลุ่ม
จำนวนครั้งในการทำกลุ่ม	:	8 ครั้ง
เวลาที่ใช้ในการทำกลุ่มแต่ละครั้ง	:	1 ชั่วโมง 30 นาที
ผู้นำกลุ่ม	:	ศิริพร แซ่แต้น

ครั้งที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจกัน และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มในครั้งนี้ และเพื่อเรียนรู้วัตถุประสงค์ของนักเรียนในการเข้ากลุ่มด้วยเช่นกัน
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้นในการเข้ากลุ่ม
4. เพื่อส่งเสริมให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มและนักเรียนนั่งเป็นรูปครึ่งวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้นำกลุ่มกล่าวเปิดกลุ่มโดยแนะนำตัวเองสั้น ๆ
3. ให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวเองโดยการบอกชื่อ-นามสกุล ทั้งชื่อจริงและชื่อเล่น
4. ผู้นำกลุ่มชี้แจงจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มให้กับนักเรียนให้เข้าใจ
5. เล่นเกมส์ “คุณเห็นอะไร” โดยนำภาพสองภาพให้นักเรียนดูทีละภาพ และให้นักเรียนเขียนลงในกระดาษเปล่าที่เตรียมไว้ให้ว่าตัวเองเห็นอะไรในภาพทั้งสองภาพ เมื่อนักเรียนให้คำตอบแล้วและให้นักเรียนพูดคุยกันเองว่าคำตอบของใครถูก วัตถุประสงค์ของเกมส์นี้คือให้นักเรียนได้เห็นถึงความแตกต่างของความคิดและความรู้สึกของบุคคลอื่น
6. ข้อคิดที่ได้จากเกมส์ “คุณเห็นอะไร” นำทำความเข้าใจในข้อตกลงเบื้องต้นในการเข้ากลุ่ม
 - เนื่องจากเราต่างมีมุมมองแตกต่างกัน ในการพูดคุยเราควรที่จะเคารพความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น การเคารพในผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการเข้ากลุ่ม ดังนั้นเราควรตั้งใจฟังในขณะที่เพื่อนพูด และไม่ควรพูดแทรก นอกจากนั้นสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างการตรงต่อเวลา ไม่ทานขนมขณะเข้ากลุ่ม ก็เป็นการแสดงถึงความเคารพในตัวผู้อื่นเช่นเดียวกัน
 - เรื่องราวต่าง ๆ ที่เราได้ยินได้ฟังเกิดจากการที่เพื่อนในกลุ่มไว้วางใจพวกเราที่จะเล่าให้ฟัง ดังนั้นเรื่องราวทั้งหมดที่ได้ยินได้ฟังในกลุ่มจึงเป็นความลับที่เราไม่ควรนำไปเปิดเผยหรือพูดคุยกันต่อนอกกลุ่ม โดยเฉพาะการพูดคุยที่จะทำให้บุคคลเสียหายหรือเกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม
 - กลุ่มจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาทีในแต่ละครั้งของการพบกัน แต่ละครั้งจะมีการอัดเทปบันทึกเสียงไว้ หากนักเรียนรู้สึกอึดอัดหรือคับข้องใจในการที่จะให้อัดเทปนักเรียนสามารถที่บอกได้ หรือไม่อยากให้ผู้อื่นจบบันทึกข้อความในเทปส่วนไหน นักเรียนก็

สามารถบอกกล่าวได้ ทุกอย่างการเข้ากลุ่มเป็นไปด้วยความสมัครใจ หากมีอะไรที่ทำให้
นักเรียนอึดอัดใจอย่างไร ก็สามารถบอกกล่าวได้ตลอดเวลา

7. เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยกันมากขึ้นและเข้าใจประสบการณ์ตัวเองและผู้อื่น ใ้
นักเรียนคิดถึงตัวการ์ตูนที่มีลักษณะเหมือนนักเรียนมากที่สุดหรือตัวการ์ตูนที่นักเรียนอยาก
เป็นมากที่สุด พร้อมทั้งบอกเหตุผลว่าเป็นเพราะอะไร

8. สุดท้ายเพื่อเรียนรู้วัตถุประสงค์ของการเข้ากลุ่มของนักเรียน ให้นักเรียนเล่นเกมส์
“เก้าอี้ดนตรี” แบบให้เหลือเก้าอี้ตัวสุดท้ายและให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มสามารถอยู่บนเก้าอี้ตัว
สุดท้ายให้ได้ แล้วถามถึงความรู้สึกและสิ่งที่นักเรียนได้จากการเล่นเกมส์ นอกจากนั้นให้
นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่นักเรียนคิดว่าจะได้รับจากกลุ่มและสิ่งที่นักเรียนคิดจะให้แก
กลุ่ม

การบ้าน

ให้นักเรียนเขียนเล่าประสบการณ์สั้น ๆ ที่บุคคลใกล้ชิดของนักเรียนทำบางสิ่ง
บางอย่างให้กับนักเรียนและนักเรียนรู้สึกประทับใจมาก

อุปกรณ์

1. ภาพตัวหนังสือ FLY และภาพที่เห็นเป็นหญิงสาวหรือคนแก่
2. กระดาษเปล่าคนละ 2 แผ่นและดินสอ
3. เก้าอี้ 9 ตัว

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. การให้เล่นเกมส์ “คุณเห็นอะไร” นั้นเพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่าเราต่างมีมุมมองที่
ต่างกัน ไม่ควรที่จะตำหนิหรือตัดสินความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลว่าไม่ดี ซึ่งเป็นการ
สร้างบรรยากาศของความไว้วางใจกัน ตรงกับที่โคห์ลเบิร์ก (Kohlberg) บอกว่าบรรยากาศที่
ดีที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือบรรยากาศที่เปิดเผยและเป็นประชาธิปไตย เมื่อ
บรรยากาศเป็นอิสระ เด็กก็จะกล้าแสดงความคิดเห็นแตกต่างออกมาและปรับเปลี่ยนความคิด (Crain,
1985, น. 126)

2. ในการพัฒนาลักษณะทางจริยธรรม จะต้องกระตุ้นให้เด็กมีตัวตนทางจริยธรรมซึ่งจะ
ไปรวมกับอัตลักษณ์ทั้งหมดของเด็ก จึงควรให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง (Walberg, 1997,
น.154) การให้เด็กเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองก็เพื่อให้เด็กได้สำรวจตัวเองมากขึ้น

3. เกมส์ “เก้าอี้ดนตรี” แบบให้ทุกคนสามารถนั่งอยู่บนเก้าอี้ตัวเดียว เป็นการให้นักเรียน
เห็นถึงวัตถุประสงค์ของโปรแกรม โดยให้นักเรียนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ในขั้นที่
3 ของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมคือการที่สมาชิกรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดย

คำนึงถึงความสัมพันธ์และการได้แบ่งปันกับสมาชิกคนอื่น ๆ กลุ่มมีค่าเนื่องจากไมตรีที่ได้จากสมาชิก

4. จากการบ้านที่ให้นักเรียนเขียนเล่าความประทับใจที่ได้รับจากบุคคลใกล้ชิดนั้น เป็นการให้เด็กคิดถึงเรื่องราวใกล้ชิดที่จะเป็นตัวอย่างทางจริยธรรมเพื่อให้เด็กเห็นตัวอย่างและบทบาททางจริยธรรม (Walberg, 1997, น.153)

ครั้งที่ 2 ความอาทรในครอบครัวและเพื่อน ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะเข้าใจและเคารพในประสบการณ์และความรู้สึกของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นประสบการณ์การแสดงความอาทรในรูปแบบต่าง ๆ
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อมีคนใส่ใจในสิ่งที่ตัวเองทำ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยกันในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่นเกมส “ฟัง” โดยให้นักเรียนจับคู่กัน และให้นักเรียนคนหนึ่งเล่าประสบการณ์ที่ตัวเองรู้สึกภูมิใจให้อีกฝ่ายฟัง พอเล่าเสร็จให้นักเรียนคนที่สองลองพูดทวนในสิ่งที่นักเรียนคนหนึ่งที่หนึ่งเล่า ต่อมาให้นักเรียนคนที่สองเล่าและให้นักเรียนคนที่หนึ่งพูดทวนเรื่องราว (***)ที่มาจากกรอบมคอรัสชีวิตคู่ (Coupling) โดย รศ.ดร.ทิพาดี เอมะวรรณระ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
3. ผู้นำกลุ่มสอบถามความรู้สึกจากเกมส “ฟัง” ที่นักเรียนเพิ่งทำเสร็จ: ตัวอย่างคำถามคือ
 - ลองตอบว่าอีกฝ่ายสามารถเล่าเรื่องราวของเรากลับมาได้กี่เปอร์เซ็นต์
 - (ถามคนที่บอกว่าคู่ทวนความได้สูงเปอร์เซ็นต์) รู้สึกอย่างไรบ้างที่เขาเล่าเรื่องของเรากลับได้เกือบหมด
 - เมื่อฝ่ายหนึ่งฟังเราเข้าใจเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แล้วเรารู้สึกกับอีกฝ่ายอย่างไรบ้าง
4. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ประทับใจที่ได้รับจากบุคคลใกล้ชิด (การบ้าน) ให้แก่กลุ่ม และให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกในสิ่งที่บุคคลที่ใกล้ชิดทำให้: ตัวอย่างคำถามคือ
 - ตอนนั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - แล้วตอนนี้รู้สึกอย่างกับบุคคลใกล้ชิดที่ทำให้นักเรียนประทับใจ
5. ผู้นำกลุ่มสอบถามถึงข้อคิดที่ได้จากเกมส “ฟัง” และประสบการณ์ที่ประทับใจที่ได้รับจากบุคคลใกล้ชิด: ตัวอย่างคำถามคือ

- การที่อีกฝ่ายตั้งใจฟังเรื่องราวของนักเรียน หรือทำสิ่งต่าง ๆ ให้นักเรียนประทับใจได้ นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะอะไร
- เป็นเรื่องยากง่ายเพียงใดที่ฟังเรื่องราวของคนอื่นได้อย่างเข้าใจ หรือทำสิ่งดี ๆ ให้คนอื่นประทับใจ

6. ให้นักเรียนสรุปว่าได้อะไรจากการเข้ากลุ่มในครั้งนี้ และผู้นำกลุ่มสรุป การบ้าน

ให้นักเรียนลองคิดถึงข้อดีของตัวเองที่เอื้อให้เป็นคนที่น่าสนใจในผู้อื่น และข้อเสียที่เป็นอุปสรรคของตัวเองในการที่จะเป็นคนที่น่าสนใจฟังเรื่องราวของคนอื่นหรือทำสิ่งดีให้กับคนอื่น ๆ หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ในการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นเกิดจากการพูดคุยในประเด็นจริยธรรม เป็นกระบวนการที่เด็กจะต้องรับฟังสมาชิกในกลุ่มที่พูดจากมุมมองต่าง ๆ ที่แตกต่างจากเขา (Walberg, 1997, น. 152) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการฝึกทักษะการฟังให้กับนักเรียนก่อน
2. การที่ให้เด็กเล่าเรื่องราวความภาคภูมิใจ และให้การบ้านโดยคิดถึงข้อดีข้อเสียของตนเอง นั้น ตรงกับหลักการในการพัฒนาจริยธรรมในเรื่องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความเป็นตัวเองออกมาเพื่อพัฒนาลักษณะทางจริยธรรม โดยให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และได้สำรวจตัวเองและบริบทรอบตัวเองรวมทั้งได้เพิ่มทักษะการสื่อสารด้วย (Walberg, 1997, น. 154)
3. ด้วยหลักการของจริยธรรมของความอาทร คือ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจประสบการณ์ของผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและผูกพัน (attachment) ความรู้สึกเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่ออีกฝ่ายและเกิดเป็นการกระทำที่ช่วยเหลือผู้อื่น (Gilligan, Ward, Taylor, & Bardige, 1988, น.66-67) ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้จึงให้นักเรียนพยายามเปิดรับประสบการณ์ของบุคคลอื่นโดยการเป็นผู้ฟังที่น่าสนใจเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกผูกพันกันมากขึ้น

ครั้งที่ 3 เข้าใจตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของตัวเอง
 2. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 3. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเข้าใจถึงความรู้สึกที่เป็นไปในการแสดงความอาทรต่อกัน
- นั่นคือเริ่มจากการเข้าใจประสบการณ์ของผู้อื่นอันนำมาซึ่งความเห็นอกเห็นใจและความผูกพัน จากความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและความผูกพันจะทำให้รู้สึกถึงความรับผิดชอบต่ออีกฝ่าย

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มจะให้เล่นเกมส “ช่วยเหลือกัน” โดยบอกกติกาของเกมสว่าเราจะต้องฟังสิ่งที่เพื่อนเล่าซึ่งก็คือการบ้านที่ทำไปอย่างตั้งใจและใส่ใจ เราจะไม่ตำหนิเพื่อนจากข้อเสียที่เพื่อนเล่าให้ฟัง และกลุ่มมาช่วยกันหาทางออกที่เหมาะสม: ตัวอย่างคำถามคือ

- ใครอยากที่จะพูดถึงการบ้านที่ให้ทำไปก่อนบ้าง
- อะไรที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีข้อดี(หรือข้อเสีย)อย่างที่ทำไป
- คนอื่น ๆ ใครมีความคิดเห็นหรือรู้สึกอย่างไรบ้างกับสิ่งที่เพื่อนเพิ่งพูดไป
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับข้อเสียที่ตัวเองมี
- หากต้องการแก้ไข นักเรียนมองเห็นแนวทางอย่างไร
- มีใครอยากช่วยเพื่อนคิดหาแนวทางแก้ไขหรือป้องกันบ้าง
- จากความคิดเห็นของเพื่อน นักเรียนพอที่จะเห็นวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองหรือไม่ อย่างไร

หรือไม่ อย่างไร

- อะไรน่าจะเป็นกำลังใจให้นักเรียนอยากที่จะเปลี่ยนตนเองในทางที่ดีได้
3. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนลองคิดถึงบุคคลใกล้ชิดที่นักเรียนประทับใจ ว่าหากนักเรียนจะทำสิ่งดี ๆ 1 อย่างให้กับบุคคลใกล้ชิดเพื่อแสดงความอาทร นักเรียนอยากที่จะทำอะไรให้ และนักเรียนคิดว่าตัวเองได้หรือไม่อย่างไร: ตัวอย่างคำถามคือ

- นักเรียนอยากทำสิ่งที่ดี ๆ ที่แสดงว่านักเรียนใส่ใจคนที่นักเรียนประทับใจบ้างหรือไม่

- ใครอยากจะทำอะไรบ้าง
- คนที่คิดไม่ออก คิดว่าอะไรเป็นข้อคิดชักชวนของคนที่เราจะแสดงความใส่ใจกับคนที่เราประทับใจ

- (หากนักเรียนไม่รู้ว่าจะทำอะไร) ลองคิดถึงว่าบุคคลที่ใกล้ชิดของเรานั้น ๆ ต้องเจอกับอะไรบ้าง (ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของบุคคลที่ใกล้ชิด) และคิดว่าในยามที่เขาต้องการอะไรเป็นที่สุด และเราจะให้สิ่งเหล่านั้นกับเขาได้ไหม

4. ให้นักเรียนสรุปว่าวันนี้ได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง ผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในวันนี้

การบ้าน

ให้นักเรียนทำสิ่งที่ดี ๆ 1 อย่างให้กับบุคคลใกล้ชิดที่นักเรียนประทับใจที่แสดงถึงความใส่ใจในตัวนักเรียนที่มีต่อเขา

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ด้วยหลักการในการพัฒนาจริยธรรมในเรื่องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความเป็นตัวเองออกมาเพื่อพัฒนาลักษณะทางจริยธรรม โดยให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และได้สำรวจตัวเองและบริบทรอบตัวเอง (Walberg, 1997, น. 154) การเข้ากลุ่มในครั้งนี้จึงเป็นการนำข้อดีข้อเสียมาพูดคุยเพื่อหาวิธีปรับปรุงตัวเองร่วมกัน

2. ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ยังยึดหลักการของจริยธรรมของความอาทรของกิลลิแกน (Gilligan) อยู่ โดยช่วยให้นักเรียนเข้าใจประสบการณ์ของผู้อื่นมากขึ้นไม่เฉพาะนักเรียนในกลุ่มกันเอง แต่รวมไปถึงบุคคลใกล้ชิดของนักเรียน

3. การพูดคุยด้านจริยธรรมจะมีประโยชน์สูงสุดเมื่อเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง แรงจูงใจและความสนใจของเด็กจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อประเด็นปัญหานั้นเป็นเรื่องจริงในชีวิตประจำวันและอยู่ในความสนใจของเด็ก (Walberg, 1997, น.154) ดังนั้นจึงให้เด็กพูดคุยถึงการทำสิ่งดี ๆ ที่แสดงความใส่ใจให้กับบุคคลใกล้ชิดที่ตัวเองประทับใจ

ครั้งที่ 4 เข้าใจความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและเห็นถึงผลที่ติดตามมาเมื่อนักเรียนแสดงความอาทรต่อผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ของตนเองที่ทำให้ต้องการแสดงความอาทรกับผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มเข้าสู่ประเด็น “การแสดงความอาทรต่อผู้อื่น” ให้นักเรียนเล่าถึงสิ่งดี ๆ 1 อย่างที่ไปทำให้กับคนที่ตัวเองประทับใจ: ตัวอย่างคำถามคือ
 - หลังจากที่ทำความดีที่แสดงความอาทรคนที่เราประทับใจ นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - นักเรียนเห็นบุคคลใกล้ชิดรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - แล้วเขาทำอะไรต่อจากนั้นบ้าง สิ่งที่เขาทำนั้นแสดงให้เห็นถึงอะไร
3. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ยากที่แสดงความใส่ใจให้กับผู้อื่น
 - จากคนที่เราใกล้ชิดแล้ว และนักเรียนอยากทำแสดงความใส่ใจกับคนอื่น ๆ อีกบ้างไหม
 - นักเรียนคิดว่าจะแสดงความอาทรกับคนอื่น ๆ อย่างไรได้บ้าง

- แล้วมีใครบ้างไหมที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองไม่อยากทำสิ่งดี ๆ ให้เลย
- นักเรียนลองคิดดูว่าอะไรเป็นสาเหตุที่นักเรียนไม่อยากทำสิ่งดี ๆ กับคน

เหล่านั้น

- ความรู้สึกโกรธ เกิดขึ้นทำให้เราทำอะไรได้บ้าง มีอันตรายอย่างไร
- แล้วเราจะจัดการกับความทุกข์ที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ให้แต่ละคนแสดง

ความคิดเห็น

การบ้าน

ให้เขียนเล่าหรือวาดรูปตัวเองและครอบครัวว่าเป็นสัตว์หรือพืชหรือดอกไม้อะไรก็ได้
ตัวเองต้องการให้สภาพครอบครัวเป็นอย่างไรและอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบไหน

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ยังยึดหลักการของจริยธรรมของความอาทรของกิลลิแกน (Gilligan) อยู่ โดยช่วยให้นักเรียนเข้าใจประสบการณ์และความรู้สึกของตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น และเข้าใจในความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและความรู้สึกรับผิดชอบที่ตามมา (Gilligan, Ward, Taylor, & Bardige, 1988, น.66-67)

2. โคห์ลเบอร์ก (Kohlberg) กล่าวว่าขั้นตอนของการพัฒนาจริยธรรมนั้นเกิดจากกระบวนการจัดเกลา ไม่ใช่เกิดจากการบอกกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรม (อย่างการบอกให้เด็กเป็นคนซื่อสัตย์) แล้วให้เด็กปฏิบัติตาม การที่เด็กจะพัฒนาจริยธรรมไปอีกขั้นหนึ่งได้นั้น เด็กจะต้องได้คิดถึงปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นเอง ประสบการณ์ทางสังคมจะก่อให้เกิดพัฒนาการ เพราะเป็นการกระตุ้นกระบวนการทางจิตใจ อย่างในขณะที่พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้อื่น (Crain, 1985, น.126) ดังนั้นในการเข้ากลุ่มครั้งนี้จึงให้นักเรียนถกเถียงถึงปัญหาที่ไม่อยากแสดงความอาทรให้กับคนบางคน

ครั้งที่ 5 ครอบครัวของฉัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความเป็นไปในครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่แท้จริง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองและสภาพแวดล้อมที่สามารถเปลี่ยนได้
3. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมในการที่จะเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวของตน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยกันในครั้งนี้ที่ผ่านมา

2. ผู้นำกลุ่มนำเข้าสู่ประเด็น “ครอบครัวของฉัน” โดยให้นักเรียนนำผลงานมาแสดงให้ เห็นว่าแต่ละคนนั้นทำอะไรกันมาบ้าง

3. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่าถึงภาพหรือเรื่องราวที่เขียนมาว่านักเรียนอยากให้ครอบครัว ของตนเป็นอย่างไรและอยู่ในสภาพแวดล้อมอย่างไร แล้วผู้นำกลุ่มให้นักเรียนตระหนักว่า ลักษณะครอบครัวของนักเรียนขณะนี้เป็นอย่างไ แล้วนักเรียนมีส่วนอย่างไรในการที่จะ เปลี่ยนให้สภาพแวดล้อมในครอบครัวเป็นไปอย่างที่นักเรียนต้องการ: ตัวอย่างคำถามคือ

- ตอนนี้ครอบครัวของนักเรียนมีลักษณะเหมือนกับภาพหรือเรื่องที่นักเรียน อยากให้เป็นมากนักน้อยเพียงใด
- แล้วอะไรเป็นอุปสรรคที่ทำให้ครอบครัวนักเรียนไม่ได้เป็นอย่างที่เป็น
- นักเรียนมีส่วนที่จะทำให้ครอบครัวเป็นอย่างที่ตัวเองอยากให้เป็นมากนัก น้อยเพียงใด
- แล้วนักเรียนจะทำอะไรได้บ้าง
- ถามความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่น ๆ ว่าหากเป็นเขา เขาจะทำอะไรให้กับ ครอบครัวบ้าง
- นักเรียนแต่ละคนอยากทำอะไรให้กับครอบครัวของตัวเองในการที่จะให้ ครอบครัวเป็นและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตัวเองต้องการ

5. ให้นักเรียนสรุปว่าได้อะไรบ้างจากการเข้ากลุ่มในครั้งนี้ แล้วผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้จาก การเข้ากลุ่มในครั้งนี้

การบ้าน

- การบ้านในครั้งก่อนที่นักเรียนทำความดีให้กับบุคคลที่ตัวเองประทับใจ และ จากการพูดคุยในวันนี้เกี่ยวกับเรื่องของครอบครัว นักเรียนมีสิ่งดี ๆ มากมายที่อยากจะทำให้กับ ครอบครัว ดังนั้นจึงให้นักเรียนบันทึกความดีของนักเรียนที่ทำในแต่ละวันไว้ โดยความดีที่ทำ เป็นประจำให้บันทึกด้วยหมึกสีน้ำเงิน ความดีใหม่ ๆ ที่เราเพิ่มเริ่มทำให้บันทึกด้วยหมึกสีแดง นักเรียนบันทึกไปจนถึงวันที่ 13 มีนาคม 2549 ซึ่งเป็นวันที่ทำแบบทดสอบหลังการทดลอง เป็นเวลาประมาณ 6 อาทิตย์

- ให้นักเรียนลองนึกถึงสถานการณ์ที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับการปฏิบัติ อย่างเป็นธรรมมาหนึ่งสถานการณ์

อุปกรณ์

1. สมุด “วันนี้คุณทำความดีแล้วหรือยัง” สำหรับแต่ละคน
2. ปากกาที่มีทั้งหมึกน้ำเงินและแดงอยู่ด้วยกัน

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. การเข้ากลุ่มในครั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์และการได้แบ่งปันกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยให้นักเรียนตระหนักว่าครอบครัวนั้นมีคุณค่าเนื่องจากไมตรีที่ได้จากกันและกัน (Power, Higgins, & Kohlberg, 1989, น.117)

2. นอกจากนี้ยังใช้หลักของการพูดคุยจะมีประโยชน์สูงสุดเมื่อประเด็นเกิดขึ้นจริงกับเด็ก การให้นักเรียนเขียนเล่าหรือวาดภาพของครอบครัวที่อยากให้เป็นเป็นนั้น เพื่อให้เด็กตระหนักถึงแรงจูงใจและความสนใจของเด็กที่มีต่อครอบครัว (Walberg, 1997, น.154) วิธีนี้จะทำให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทของตัวเองและคนในครอบครัวและเพิ่มความเป็นตัวเองและเคารพสมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มากขึ้น

3. ประเด็นทางจริยธรรมมาจากการที่เด็กต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตัวเองอยู่ (Walberg, 1997, น.155) ควรให้นักเรียนตระหนักถึงบริบททางวัฒนธรรมครอบครัวของตัวเองด้วย นักเรียนจะได้เห็นว่าสิ่งที่ตัวเองทำหรือเห็นอยู่นั้นหรือต้องการให้เป็นอยู่หรือไม่อยู่ในจริยธรรมของความอาทร

ครั้งที่ 6 หลักการความยุติธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความยุติธรรมว่าเป็นส่วนหนึ่งการตัดสินใจทางจริยธรรม
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์ความยุติธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกันเพื่อนครอบครัว คนอื่น ๆ ในโรงเรียนและสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าประเด็นของความไม่เป็นธรรมเกิดจากการยึดประโยชน์ของตัวเองเป็นสำคัญ
4. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าความยุติธรรมคือการที่เราตระหนักถึงความสำคัญและเคารพในบุคคลอื่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยกันในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มนำเล่นเกมส์ “ชักกะเย่อ” แบบผูกเชือกไว้ที่ตัวผู้เล่นทั้งสองฝ่าย และให้ผู้เล่นสมมติสถานการณ์ในชีวิตจริง เช่น การลอกการบ้านเพื่อน การชวนเพื่อนไปเที่ยว ฯลฯ โดยทุกครั้งให้ผู้เล่นขอให้อีกฝ่ายหนึ่งทำอะไรที่ตัวเองต้องการ ให้ดึงเชือกเข้าหาตน หากอีกฝ่ายยอมทำตามอีกฝ่ายเรื่อย ๆ เชือกก็จะรัดตัวให้อึดอัด แต่ถ้าอีกฝ่ายปฏิเสธและย้อนกลับก็เหมือนดึงเชือกกลับเข้าข้างตัวเอง แต่ถ้าต่างฝ่ายต่างดึงเชือกกลับเข้าข้างตัวเองคือต่างคนต่างอยากให้อีกฝ่ายทำในสิ่งที่ตัวเองอยากทำตลอดเวลา ก็เหมือนกับดึงเชือกชักกะเย่อกัน
3. ผู้นำกลุ่มถามนักเรียนถึงความรู้สึกในตอนเล่นเกมส์

- ตอนที่โคนคิงเชือกจากเพื่อนอยู่ตลอดเวลา ตัวเองรู้สึกอย่างไรบ้าง แล้วคนคิงรู้สึกไหมว่าอีกฝ่ายรู้สึกอย่างไรบ้าง

- นักเรียนพอรู้ถึงวิธีการที่จะไม่เป็นฝ่ายที่ต้องอึดอัดเพราะ โคนคิงจากเพื่อนอยู่ตลอดเวลาหรือต้องซักกะเข่กับเพื่อนอยู่ตลอดเวลาหรือไม่ ลองให้นักเรียนพูดคุยกันเพื่อหาวิธีที่จะมีความสัมพันธ์กันโดยที่เชือกสามารถผ่อนปรนไม่ต้องคึงกันหรือซักกะเข่กัน

4. ผู้นำกลุ่มเชื่อมโยงเกมส์ “ซักกะเข่” ที่เล่นกับประเด็นเกี่ยวกับความยุติธรรม

- เกมส์ “ซักกะเข่” ที่เล่นทำให้เห็นอะไรเกี่ยวกับความยุติธรรมบ้าง

- และนักเรียนที่คิดว่าความไม่ยุติธรรมรอบ ๆ ตัวเกิดขึ้นได้อย่างไร

5. ให้นักเรียนลองเล่าประสบการณ์ที่นักเรียนไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมให้กลุ่มฟัง แล้วจดขึ้นบนกระดาน: ตัวอย่างคำถามคือ

- จากการบ้านเรื่องที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ให้นักเรียนลองเล่าประสบการณ์ให้ฟัง

- ถามความรู้สึกนักเรียนว่าเมื่อโดนปฏิบัติอย่างไม่ยุติธรรมแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร

- ถามคนอื่น ๆ มีความรู้สึกเช่นเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

- นอกจากประสบการณ์ของนักเรียนแล้ว นักเรียนเห็นคนอื่น ๆ อีกไหมที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ให้นักเรียนลองเล่าประสบการณ์เหล่านั้นให้ฟัง

- ลองบอกถึงสิ่งที่เราเห็นรอบ ๆ ตัวที่นักเรียนรู้สึกว่าไม่เป็นธรรมกับคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

- ให้นักเรียนลองนึกถึงสาเหตุที่คนอื่น ๆ ปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เห็นประโยชน์ของอีกฝ่าย

6. ผู้นำกลุ่มจดประเด็นต่าง ๆ ที่นักเรียนเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ยุติธรรมที่พบเห็นขึ้นมานบนกระดานไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการลอกการบ้าน การไม่ร่วมทำงานกลุ่มโดยตัวเองได้คะแนนเท่าเพื่อน การตั้งฉายาให้กัน รุ่นพี่แกล้งรุ่นน้อง การประจบผู้ใหญ่เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ การทิ้งหน้าที่การเก็บกวาดให้กับคน ๆ เดียว การที่ถูกใช้มาแล้วพ่อแม่ต้องรับผิดชอบ ฯลฯ โดยแยกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและเพื่อน เรื่องในโรงเรียน เรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนให้เข้าใจว่าพฤติกรรมการยึดถือประโยชน์ของตนเหนือผู้อื่นทั้งหลายเป็นสิ่งที่สร้างความไม่เป็นธรรมขึ้น โดยให้นักเรียนตระหนักว่าตัวนักเรียนก็อาจเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาเหล่านี้ได้เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ในชีวิตประจำวันนักเรียนอาจต้องเลือกว่าตัวเองจะเป็นคนสร้างปัญหาเหล่านี้ขึ้น หรือจะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาเหล่านี้: ตัวอย่างคำถาม เช่น

- จากรายการเรื่องไม่เป็นธรรมที่เขียนขึ้นมาเหล่านี้ นักเรียนคิดว่าคนเหล่านั้น

หรือกลุ่มคนเหล่านั้นทำไปเพราะเหตุใดบ้าง (จดขึ้นบอร์ดเช่นเดียวกัน)

- แล้วนักเรียนคิดว่านักเรียนจะสร้างปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้อื่นได้หรือไม่ หากนักเรียนเอาแต่ความสนุก และความสบายของตัวเองเป็นที่ตั้ง
- แล้วนักเรียนอยากอยู่ฝ่ายไหนมากกว่าระหว่างเป็นคนสร้างปัญหา หรือคนที่ช่วยแก้ปัญหา

7. ผู้นำกลุ่มให้เล่นเกมส์ “เพื่อโลกที่เป็นธรรม” จากรายการเรื่องไม่เป็นธรรมทั้งหลายที่นักเรียนพบเห็น นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อให้ครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีความเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันมากขึ้น อย่างเช่นลดการยึดประโยชน์ของตัวเอง เคารพบุคคลอื่น ๆ คำนึงถึงความยุติธรรมของทุกฝ่าย: ตัวอย่างคำถาม เช่น

- ตัวนักเรียนจะทำอะไรได้บ้างเพื่อให้ครอบครัว โรงเรียน และสังคมน่าอยู่มากขึ้น (จดขึ้นบอร์ดเช่นเดียวกัน โดยแยกเป็นครอบครัวและเพื่อน ๆ โรงเรียน และสังคม)

8. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนสรุปว่าได้เรียนรู้อะไรจากการเข้ากลุ่มในครั้งนี้บ้าง ผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้ในการเข้ากลุ่ม

การบ้าน

ให้นักเรียนเขียนรายการถึงบุคคลและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่นักเรียนเกี่ยวข้องด้วยในชีวิตประจำวันว่ามีอะไรบ้าง

อุปกรณ์

1. บอร์ดกระดาน
2. กระดาษเขียนบนกระดาน
3. ปากกาเขียนบอร์ด

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ใช้หลักการของความยุติธรรมของโคห์ลเบิร์ก (Kohlberg) ด้วยเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิทธิของตัวเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น ดังนั้นในการอยู่ในชุมชนหรือสังคมใหญ่ นักเรียนควรที่จะยอมรับฟังทุกฝ่ายและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน (Crain, 1985, น.125)

2. ในงานวิจัยเรื่อง “Moral Concerns and Considerations of Urban Youth” ของบาร์ดิจ, วอร์ด, กิลลิแกน, เทเลอร์, และ โคเฮน (Bardige, Ward, Gilligan, Taylor & Cohen, 1985) ได้ใช้คำถามที่สำรวจความคิดเห็นทางด้านจริยธรรมของวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางด้วยคำถามที่ว่า “ลองบอกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่คุณคิดว่าไม่ยุติธรรม” (Gilligan, Ward, Taylor, & Bardige, 1988, น.160) ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ให้นักเรียนบอกถึงประสบการณ์ที่นักเรียนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม

3. ประเด็นทางจริยธรรมมาจากการที่เด็กต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตัวเองอยู่ (Walberg, 1997, น.155) ด้วยเหตุนี้จึงให้นักเรียนพูดถึงเหตุการณ์ความไม่ยุติธรรมจากบริบทของนักเรียนเอง

ครั้งที่ 7 สังคมของมัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โรงเรียนและสังคม
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความหมายของการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักถึงความอาทรและความยุติธรรมที่สมาชิกในชุมชนหยิบยื่นให้กัน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยกันในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มเปิดประเด็นเกี่ยวกับการอยู่เป็นชุมชนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน: ตัวอย่างคำถามคือ
 - โรงเรียนมีความหมายกับนักเรียนอย่างไร หรือ โรงเรียนเป็นอะไรสำหรับนักเรียนบ้าง
 - นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการมาโรงเรียน
 - หากนักเรียนเดินเข้าโรงเรียนมาและไม่มีใครสนใจนักเรียน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - นักเรียนเห็นความสำคัญของคนอื่น ๆ อย่างไรบ้าง แล้วนักเรียนมีบทบาทอย่างไรบ้างในการที่จะทำให้ชุมชนนี้น่าอยู่มากขึ้น
 - ความสุขในการมาโรงเรียนของนักเรียนมีอะไรบ้าง และใครเป็นคนหยิบยื่นความสุขเหล่านั้นให้กับนักเรียน
 - แล้วนักเรียนคิดว่านักเรียนมีความหมายกับโรงเรียนที่อยู่นี้อย่างไรบ้าง
 - การที่จะให้ผู้คนในโรงเรียนมีความสุขนั้นมีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง
 - คราวนี้ลองจินตนาการใหม่ว่าโรงเรียนไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ไม่มีความยุติธรรม นักเรียนคิดว่าโรงเรียนแห่งนี้จะเป็นอย่างไรบ้าง
 - กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างไร
 - จากการเข้ากลุ่มคราวที่แล้ว และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในวันนี้ นักเรียนมีบทบาทอย่างไรในการก่อให้เกิดความยุติธรรมให้กับทุกฝ่ายในโรงเรียน
3. ผู้นำกลุ่มเปิดประเด็นให้นักเรียนตระหนักถึงการที่นักเรียนอยู่ในสังคมอย่างเป็นสมาชิก

คนหนึ่งในสังคมใหญ่ โดยให้นักเรียนนำรายการของบุคคลหรือสิ่งที่มีชีวิตที่นักเรียนสื่อสัมพันธ์ด้วยออกมาดู ให้นักเรียนลองตระหนักว่านักเรียนสื่อสัมพันธ์กับใครบ้างในสังคม ไม่ว่าจะเป็น คนขับรถประจำทาง ตำรวจจราจร ชวนา แม่ค้า คนปลูกผัก ฯลฯ การสื่อสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปเพราะอะไร: ตัวอย่างคำถาม เช่น

- ดูรายการของนักเรียน นักเรียนว่านักเรียนเกี่ยวข้องกับใครได้อีกบ้าง ลองทบทวนตั้งแต่นักเรียนเดินออกจากบ้าน นักเรียนเห็นใครบ้าง
- นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนเหล่านั้นอย่างไรบ้าง
- นักเรียนสามารถทำอะไรกับคนเหล่านั้นอย่างไรบ้าง
- แล้วนักเรียนคิดว่า การให้ความอาหารและความยุติธรรมจะทำได้อย่างไรบ้าง

จากที่เราเคยพูดคุยในเรื่องนี้กันมาบ้างแล้ว

9. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนสรุปว่าได้เรียนรู้อะไรจากการเข้ากลุ่มในครั้งนี้บ้าง ผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้ในการเข้ากลุ่ม

การบ้าน

ให้นักเรียนคิดถึงความคิดที่เห็นคนในสังคมทำให้กันและกัน แล้วเขียนเรื่องที่ตัวเองประทับใจเพื่อเล่าให้กับกลุ่มฟัง

หลักการในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโรงเรียนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์และการได้แบ่งปันกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยให้นักเรียนตระหนักว่าโรงเรียนนั้นมีคุณค่าเนื่องจากไมตรีที่ได้จากกันและกัน รวมทั้งทำให้นักเรียนเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนของโรงเรียนว่าเป็นเสมือนสมาชิกได้เข้าร่วมสัญญาทางสังคมซึ่งต้องเคารพต่อบรรทัดฐานและอุดมการณ์ของชุมชนที่อยู่ (Power, Higgins, & Kohlberg, 1989, น.117)

2. ในงานวิจัยเรื่อง “Moral Concerns and Considerations of Urban Youth” ของบาร์ดิจ, วาร์ด, กิลลิแกน, เทเลอร์, และ โคเฮน (Bardige, Ward, Gilligan, Taylor & Cohen, 1985) ได้ใช้คำถามที่สำรวจความคิดเห็นทางด้านจริยธรรมของวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางด้วยคำถามที่ว่า “ลองบอกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่คุณคิดว่าไม่ยุติธรรม” และ “ลองบอกถึงสถานการณ์ที่คนบางคนไม่ได้รับการใส่ใจ” (Gilligan, Ward, Taylor, & Bardige, 1988, น.160) ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ให้นักเรียนจินตนาการถึงโรงเรียนที่ไม่มีความยุติธรรมและความอาหารกัน

ครั้งที่ 8 การยุติการให้การปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนยึดหลักจริยธรรมในเรื่องของความเป็นธรรมและความอาทรในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ
2. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ที่จะนำการพัฒนาจริยธรรมโดยให้ตระหนักถึงความยุติธรรมและความอาทรที่มีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนแต่ละคนบอกเล่าถึงบุคคลใกล้ชิดหรือตัวนักเรียนเองว่าเคยออกไปบริการชุมชนอย่างไรบ้าง: ตัวอย่างคำถามคือ

- การทำอะไรให้ผู้อื่นนั้น นักเรียนหรือบุคคลที่ทำนั้นได้อะไรไปบ้าง
- อีกฝ่ายหนึ่งที่นักเรียนหรือบุคคลที่ใกล้ชิดนักเรียนช่วยเหลือ เขาเป็นอย่างไรบ้าง

นักเรียนว่าเขารู้สึกอย่างไร

- แล้วนักเรียนหรือบุคคลใกล้ชิดรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่ตัวเองทำไป
- สิ่งที่ทำไปนั้น นักเรียนคิดว่าสร้างความแตกต่างอะไรบ้าง

3. ผู้นำกลุ่มนำเรื่องความดีของบุคคลต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่าน โดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มอ่าน 1 เรื่อง ดังต่อไปนี้:

บันทึกความดี สอน กล้าศึก นักปลูกป่า – เพราะอยากทำกุศลให้กับส่วนรวม สอน กล้าศึกจึงไปช่วยถางหญ้าให้วัดในหมู่บ้านที่จังหวัดชัยภูมิ หลังจากที่เข้ามาได้ 6 ปี ก็พบว่าถ้าจะสร้างกุศลให้ยั่งยืนจริง ๆ นั้น ก็ควรจะปลูกป่า เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับคนและสัตว์ ลุงสอนจึงค่อย ๆ ปลูกป่าจนเต็มลานวัด จากนั้นก็ขยับขยายไปปลูกในที่สาธารณะในหมู่บ้าน เนื้อที่กว่า 250 ไร่ เวลาผ่านไปแล้วกว่า 20 ปี แต่ลุงสอน กล้าศึกก็ยังปลูกต้นไม้อยู่ต่อไป นั่นก็เพราะลุงสอนมีคติประจำใจอยู่ว่า “การปลูกป่าคือการปฏิบัติธรรม และเพราะป่าเป็นอาจารย์ของพระพุทธเจ้า”

บันทึกความดี แก้วใจ เหล่านิพนธ์ หนูน้อยกัญญ์ – แก้วใจเป็นอาสาสมัครในมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งครั้งแรกตอนอายุ 11 ปี ถือเป็นอาสาสมัครที่มีอายุน้อยที่สุด ทุก ๆ วัน เธอจะตระเวนไปตามจุดที่ประสบอุบัติเหตุกับพ่อและแม่ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ แม้ว่าจะเป็นงานหนัก ต้องเห็นภาพที่ไม่น่าดู ไม่น่ามองอยู่บ่อยครั้ง แต่แก้วใจก็ยังยืนยันว่าจะทำงานช่วยชีวิตคนอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ เพราะเธอรู้ว่าทุกชีวิตที่เธอให้ความช่วยเหลือ มีค่าและมีความหมายเสมอ สำหรับคนที่รอพวกเขาเหล่านั้นอยู่ที่บ้าน

บันทึกความดี ฌรงค์ สุทธิพาณิชย์ กำลังใจของผู้ป่วยโรคมะเร็ง – ตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ฌรงค์ สุทธิพาณิชย์ หรือ “ลุงฌรงค์” ได้ลงทุนลงแรงเพาะหญ้าปักกิ่งแจกจ่ายให้แก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และยังเดินทางไปให้คำปรึกษา ให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยที่บ้านด้วย เพราะลุงฌรงค์เชื่อว่าถ้าโรคมะเร็งคือโรคร้ายที่บั่นทอนสุขภาพกายและใจของผู้ป่วยทุกคน กำลังใจก็คือพลังอันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีกำลังใจและเรี่ยวแรง ที่จะลุกขึ้นต่อสู้กับโรคร้ายนี้อีกครั้งหนึ่งนั่นเอง

บันทึกความดี เด็กหญิงดวงหทัย โสคติเสาวภาคย์ – “น้องเฟอร์” เด็กหญิงดวงหทัย โสคติเสาวภาคย์ อายุ 11 ปี เรียนอยู่ชั้นป.6 และ “น้องเบลล์” เด็กหญิงวิภาณี วัชรเดชสกุล อายุ 9 ขวบกำลังจะขึ้นป.4 ทั้งคู่เป็นลูกที่ลูกน้องกัน กิน นอนเล่นด้วยกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ ในปี 2546 แพทย์ตรวจพบว่าน้องเบลล์ ป่วยเป็นมะเร็งสมองระยะสุดท้าย เมื่อทราบว่าน้องป่วยหนักและต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อผ่าตัด “พี่เฟอร์” ก็เลยเขียนการ์ตูนเรื่อง “รินนะ มังกรสาวเจ้าอิทธิฤทธิ์” ขึ้น ด้วยแรงบันดาลใจที่อยากจะทำหนังสือให้น้องอ่าน เธอบอกว่าตอนแรก ๆ คิดว่าจะทำการ์ตูนเล่มเล็ก ๆ เพื่อเป็นของขวัญวันเกิดให้น้องของเธอ แต่หลังจากมีคนรู้เรื่องนี้ก็มีคนแนะนำให้เธอพิมพ์การ์ตูนเล่มนี้ออกขาย เพื่อนำเงินมาช่วยเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี จากผู้ที่ทราบเรื่องราวของสองพี่น้อง...และงานชิ้นต่อไปของเธอก็คือ เขียนการ์ตูนเพื่อหาทุนช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส และเป็นค่าอาหารให้หมีแพนด้าที่สวนสัตว์เชียงใหม่

เมื่อนักเรียนอ่านเสร็จ ก็ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเล่าเรื่องที่อ่านให้กับนักเรียนคนอื่นฟังจนครบ 4 กลุ่ม เพื่อให้นักเรียนสามารถโยงใยได้ว่าความคิดต่าง ๆ มีผลต่อผู้อื่นในวงกว้างได้อย่างไร: ตัวอย่างคำถามคือ

- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องความดีที่เพื่อน ๆ ได้เล่าให้ฟัง
- แล้วนักเรียนชอบเรื่องใดมากที่สุด เนื่องจากอะไร
- นักเรียนคิดว่าคนเหล่านั้นทำไปเพื่ออะไร
- นักเรียนคิดว่าใครบ้างที่ได้รับผลจากสิ่งที่คนเหล่านั้นทำไป
- แล้วนักเรียนอยากเป็นเหมือนคนเหล่านั้นบ้างไหม (พร้อมกันให้นักเรียนเขียน

แรงจูงใจ และสิ่งที่ต้องการจะทำให้สังคม)

4. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกกล่าวถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อน ๆ โรงเรียนและสังคม

5. ผู้นำกลุ่มแสดงความรู้สึกและให้กำลังใจสมาชิกในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักจริยธรรมของความยุติธรรมและความอาทรกัน

หลักการ ในการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้

1. ช่วยให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์และการได้แบ่งปันกับสมาชิกคนอื่น ๆ โดยให้นักเรียนตระหนักว่าโรงเรียนหรือสังคมใหญ่นั้นมีคุณค่าเนื่องจากโมติที่ได้จากกันและกัน รวมทั้งทำให้นักเรียนเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือสังคมใหญ่ว่าเป็นเสมือนสมาชิกได้เข้าร่วมสัญญาทางสังคมซึ่งต้องเคารพต่อบรรทัดฐานและอุดมการณ์ของชุมชนที่อยู่ (Power, Higgins, & Kohlberg, 1989, น.117)

2. ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ได้ใช้หลักการของจริยธรรมของความอาทรของกิลลิแกน (Gilligan) โดยช่วยให้นักเรียนเข้าใจประสบการณ์และความรู้สึกของตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น และเข้าใจในความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและความรู้สึกรับผิดชอบที่ตามมา (Gilligan, Ward, Taylor, & Bardige, 1988, น.66-67)

4. ในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ใช้หลักการของความยุติธรรมของโคลด์เบอร์ก (Kohlberg) ด้วยเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิทธิของตัวเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น ดังนั้นในการอยู่ในชุมชนหรือสังคมใหญ่ นักเรียนควรที่จะยอมรับฟังทุกฝ่ายและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน (Crain, 1985, น.125)